

Avaluació Efectes en Salut Àmbit Superilla Sant Antoni

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

+B Agència
de Salut Pública

La Salut en xifres

Catherine Pérez
Agència de Salut pública
Consell de Salut, 12 maig 2021

Salut Als Carrers

La ciutat de Barcelona presenta nombrosos reptes socials, mediambientals i de salut. Alguns d'aquests reptes a resoldre són els **alts nivells de soroll i de contaminació de l'aire**, la **manca d'espais verds**, el **sedentarisme** de la població i les **lesions causades pel trànsit**.

Superilles

El model Superilles és una manera d'organitzar la ciutat que es basa en invertir la distribució de l'espai públic entre els vehicles i les persones, prioritzant al ciutadà, per a millorar les condicions ambientals i de qualitat de vida de les persones

Omplim de vida els carrers

Mesura de govern aprovada el 2016 que pretén estendre el model Superilles a la ciutat de Barcelona

- Millorar l'habitabilitat de l'espai públic

- Avançar en la mobilitat sostenible

- Augmentar i millorar el verd urbà i la diversitat

- Promoure la participació i corresponsabilitat ciutadana

Salut Als Carrers

Objectiu
Avaluació
de l'efecte en salut
de les superilles
a Barcelona

La ciutat de Barcelona presenta nombrosos reptes socials, mediambientals i de salut. Alguns d'aquests reptes a resoldre són els alts nivells de soroll i de contaminació de l'aire, la manca d'espais verds, el sedentarisme de la població i les lesions causades pel trànsit.

Superilles

El model Superilles és una manera d'organitzar la ciutat que es basa en invertir la distribució de l'espai públic entre els vehicles i les persones, prioritzant al ciutadà, per a millorar les condicions ambientals i de qualitat de vida de les persones

Omplim de vida els carrers

Mesura de govern aprovada el 2016
que pretén estendre el model Superilles
a la ciutat de Barcelona

▪ Millorar l'habitabilitat
de l'espai públic

▪ Avançar en la
mobilitat sostenible

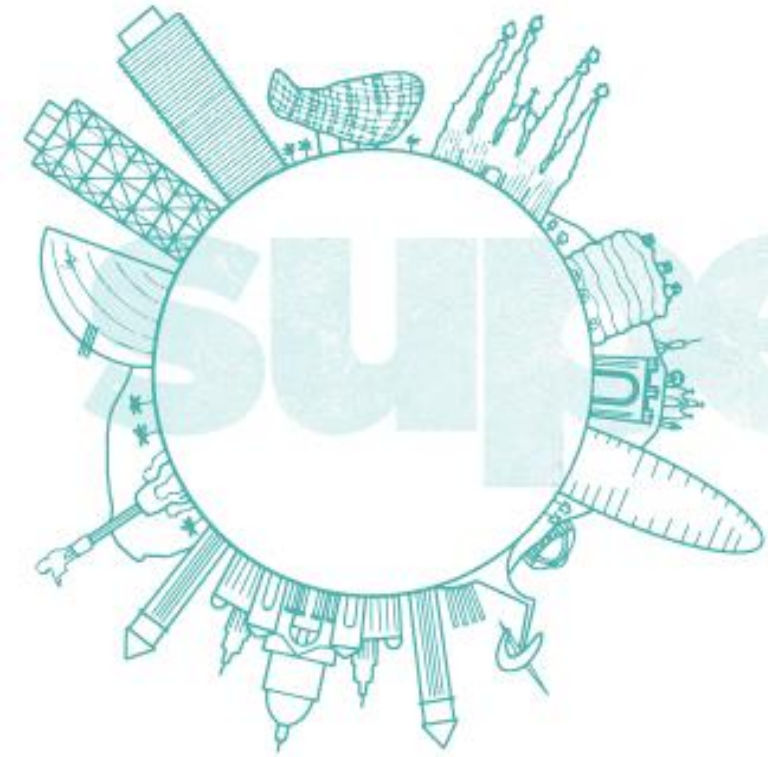
▪ Augmentar i millorar
el verd urbà i la diversitat

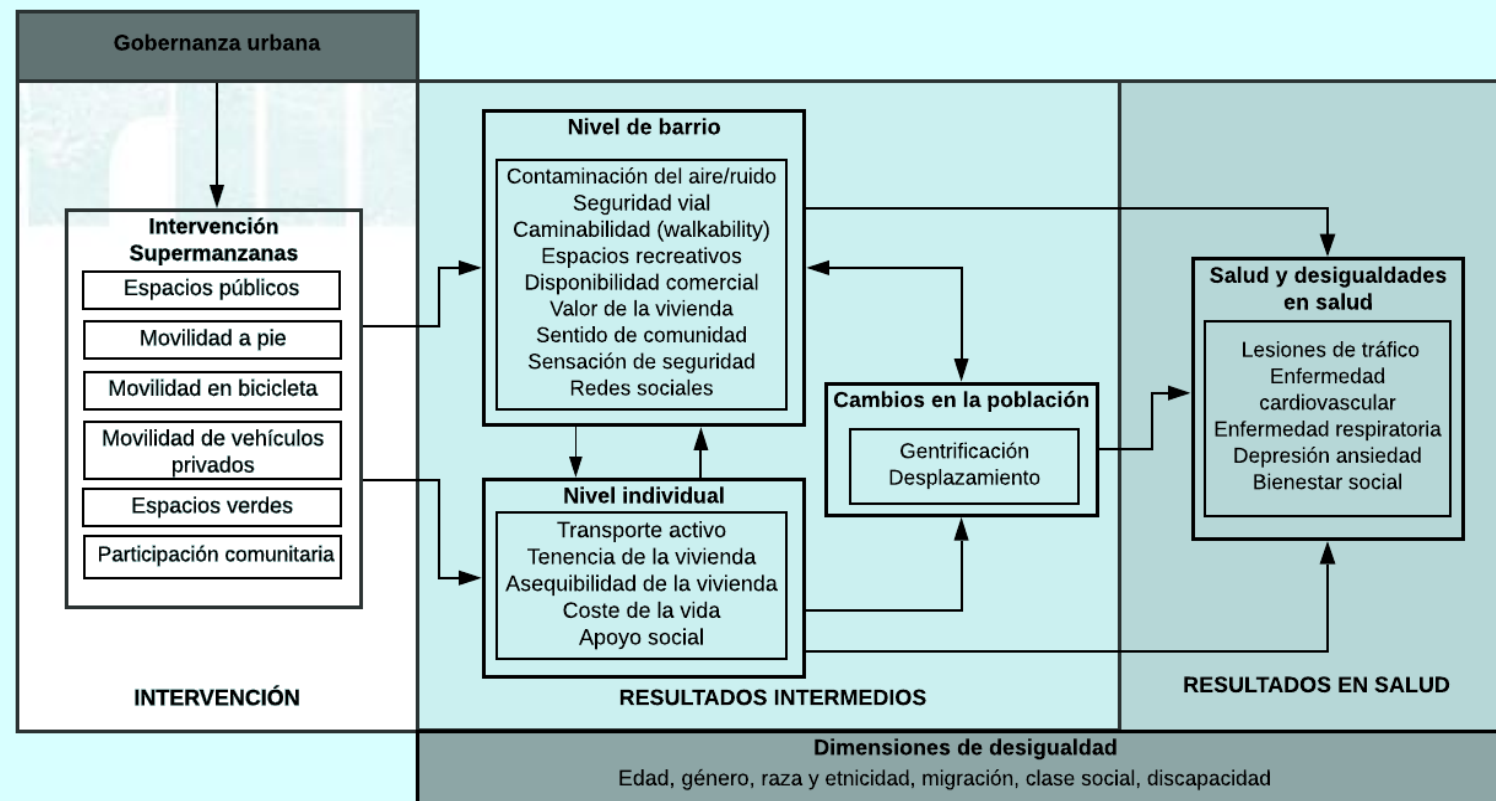
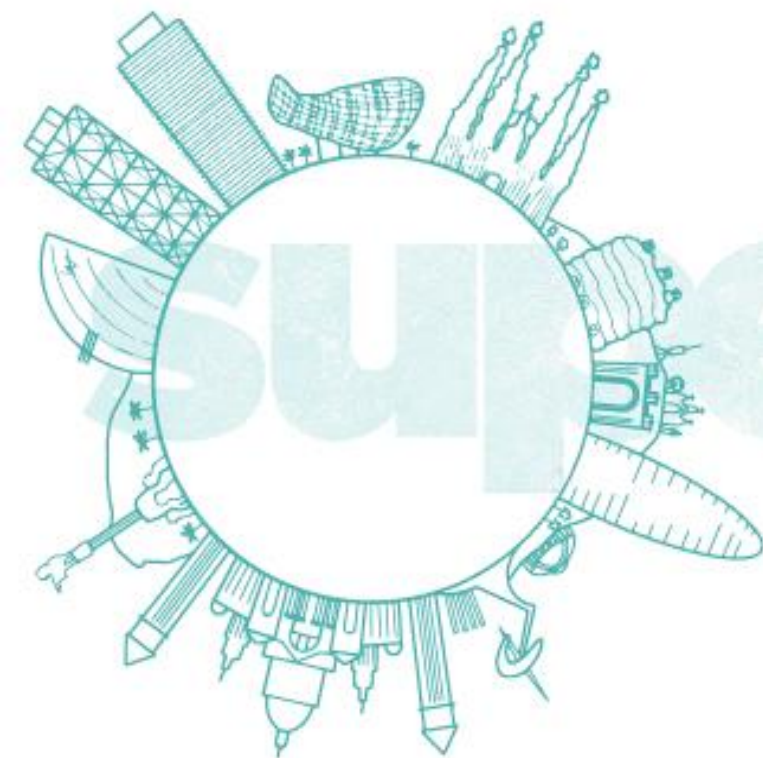
▪ Promoure la participació i
corresponsabilitat ciutadana

Objectiu

Avaluar, els potencials beneficis **ambientals**, en la **salut** i en les **desigualtats en salut** de les intervencions relacionades amb la mobilitat i l'urbanisme, en la implantació de les superilles a Barcelona

Marc conceptual

Superilles avaluades

ANY D'INAGURACIÓ

Poblenou

2016

ACTUACIONS

- Reducció de trànsit motoritzat i prioritització de vianants i bicicletes en àrea de 3x3 illes
- Creació d'espais d'estada en trams i cruïlles alliberades de trànsit:
  - Dues grans places
  - Taules de picnic
  - Recorreguts literaris
  - Espais per a mercats eventuais
  - Zones esportives i de joc

Sant Antoni

2018

PRIMERA FASE

ACTUACIONS

- Reurbanització de l'espai públic al voltant del nou mercat de Sant Antoni:
  - Creació d'una gran plaça pública
  - Nous espais d'estada
  - Més zona verda
- Pacificació dels carrers Comte Borrell (entre Floridablanca i Manso) i Tamarit (entre Viladomat i Comte d'Urgell)

Horta

2019

ACTUACIONS

- Reurbanització de:
  - Carrers **Fulton i Horta** (entre plaça Eivissa i baixada de la Combinació): plataforma única i velocitat reduïda
  - **Feliu i Codina** (entre Chapí i Eduard Toda) i **Chapí** (entre Feliu i Codina i carrer del Vent): plataforma única i velocitat reduïda
- Reurbanització de dues cantonades

Com avaluem?

A Sant Antoni

- Mesures ambientals de qualitat de l'aire / contaminació
- Guerrilles etnogràfiques
- Mesura de l'activitat física/sedentarisme (SOPARC)

A Horta

- Mesures ambientals de qualitat de l'aire / contaminació
- Enquesta de salut
- Guerrilles etnogràfiques
- Índex de caminabilitat (MAPS)

A Poblenou

- Mesures ambientals de qualitat de l'aire / contaminació
- Grups de discussió (grups focals)

Superilles

Poblenou

2016

ACTUACIONS

- Reducció de trànsit motoritzat i prioritització de vianants i bicicletes en àrea de 3x3 illes
- Creació d'espais d'estada en trams i cruïlles alliberades de trànsit:
  - Dues grans places
  - Taules de picnic
  - Recorreguts literaris
  - Espais per a mercats eventuais
  - Zones esportives i de joc

Sant Antoni

2018

PRIMERA FASE

ACTUACIONS

- Reurbanització de l'espai públic al voltant del nou mercat de Sant Antoni:
  - Creació d'una gran plaça pública
  - Nous espais d'estada
  - Més zona verda
- Pacificació dels carrers Comte Borrell (entre Floridablanca i Manso) i Tamarit (entre Viladomat i Comte d'Urgell)

Horta

2019

ACTUACIONS

- Reurbanització de:
  - Carrers Fulton i Horta (entre plaça Eivissa i baixada de la Combinació): plataforma única i velocitat reduïda
  - Feliu i Codina (entre Chapí i Eduard Toda) i Chapí (entre Feliu i Codina i carrer del Vent): plataforma única i velocitat reduïda
- Reurbanització de dues cantonades

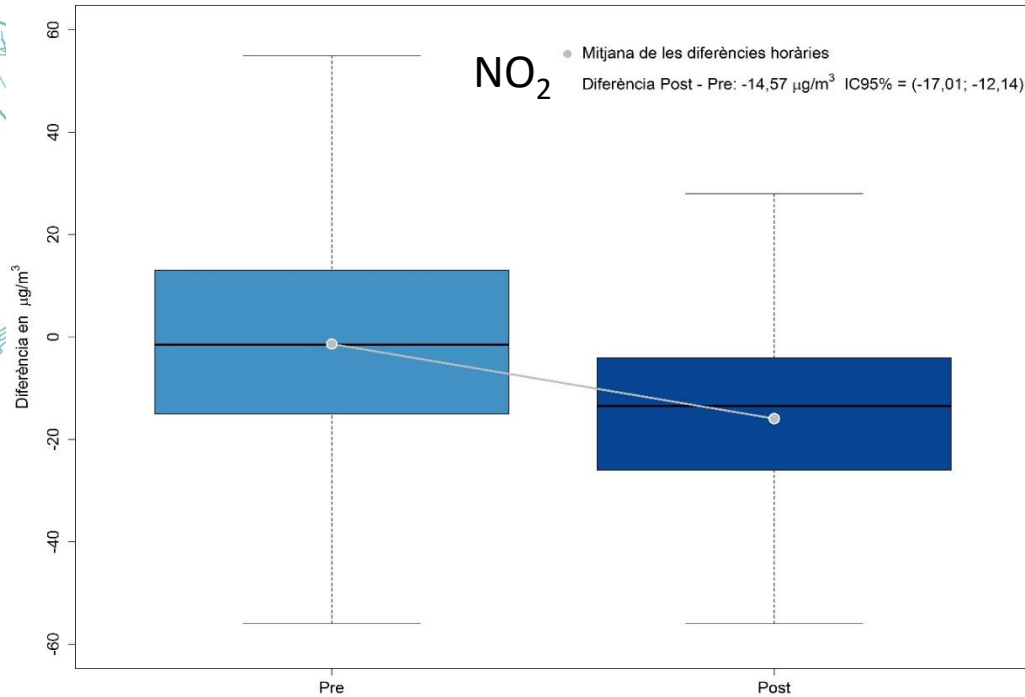

Variables d'estudi

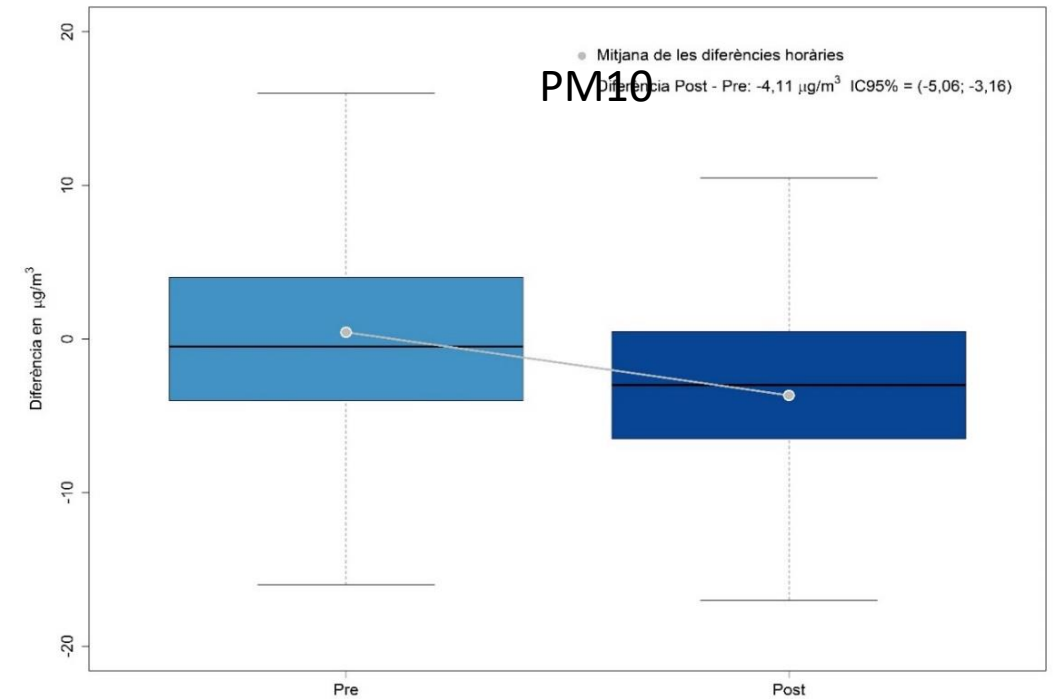

Qualitat de l'aire a Sant Antoni

Concentracions de NO_2 i PM_{10} mesurades a la superilla de Sant Antoni corregides per una estació de referència de la xarxa fixa de vigilància (estació de l'Eixample)

25%

17%

Resultats Sant Antoni

CONTAMINACIÓ

ÚS DELS ESPAIS I MOBILITAT

BENESTAR I SALUT

NO₂

33% de reducció a la superilla
i augment moderat al perímetre

PM10

Reducció moderada
a la superilla i sense
diferències al perímetre

A la superilla
s'observa
poca gent
jove

Es percep que amb la reducció
de cotxes també es redueix
el soroll i la contaminació

¿Quí fa una activitat
física vigorosa?

Dones ■ 2%
Homes ■■ 6%

A la superilla
s'observa molta
gent gran

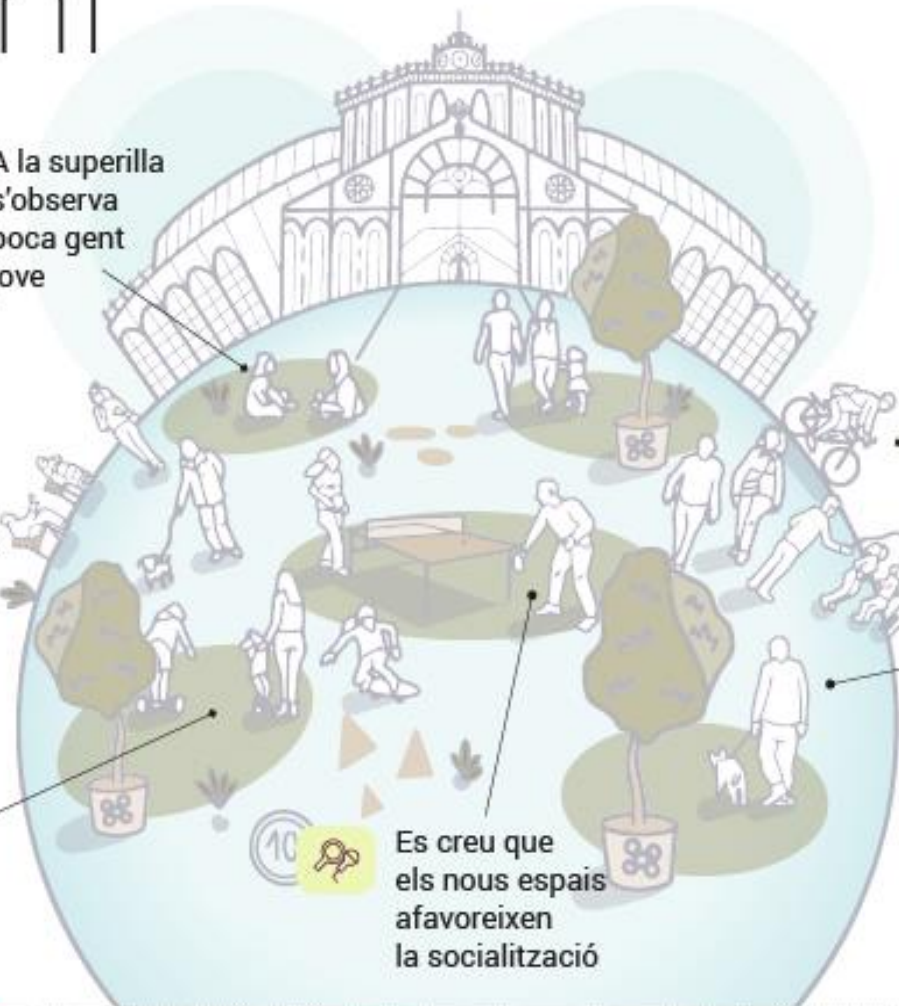
Les famílies amb criatures
creuen que l'espai dona
una falsa sensació de
seguretat ja que encara
passen masses cotxes

S'observa
una major
diversitat d'usos:
persones de pas,
assegudes,
comprant,
passejant,
jugant o
fent exercici

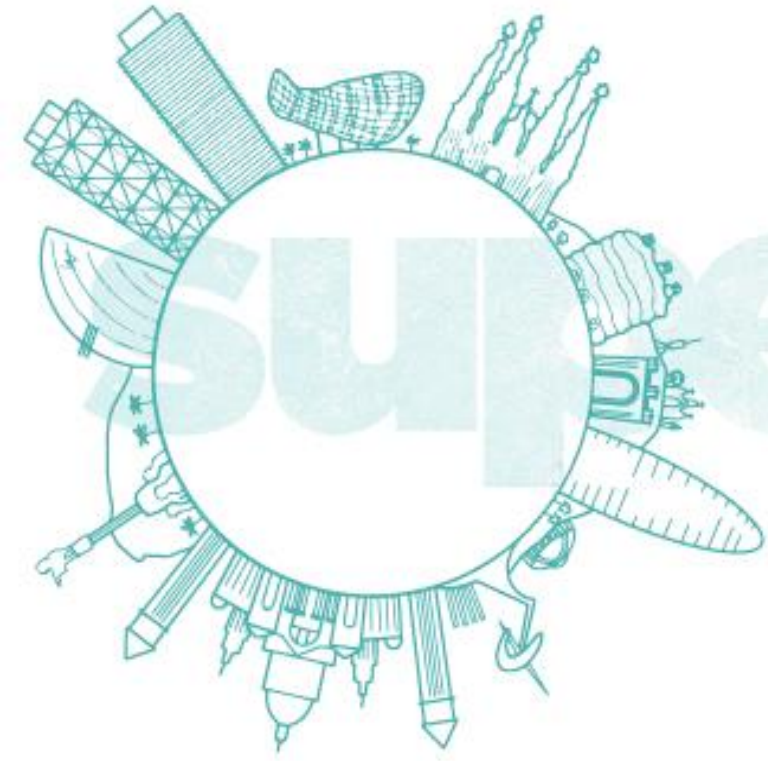

Es percep més
tranquil·litat
i millor descans degut
a la reducció del
soroll dels cotxes

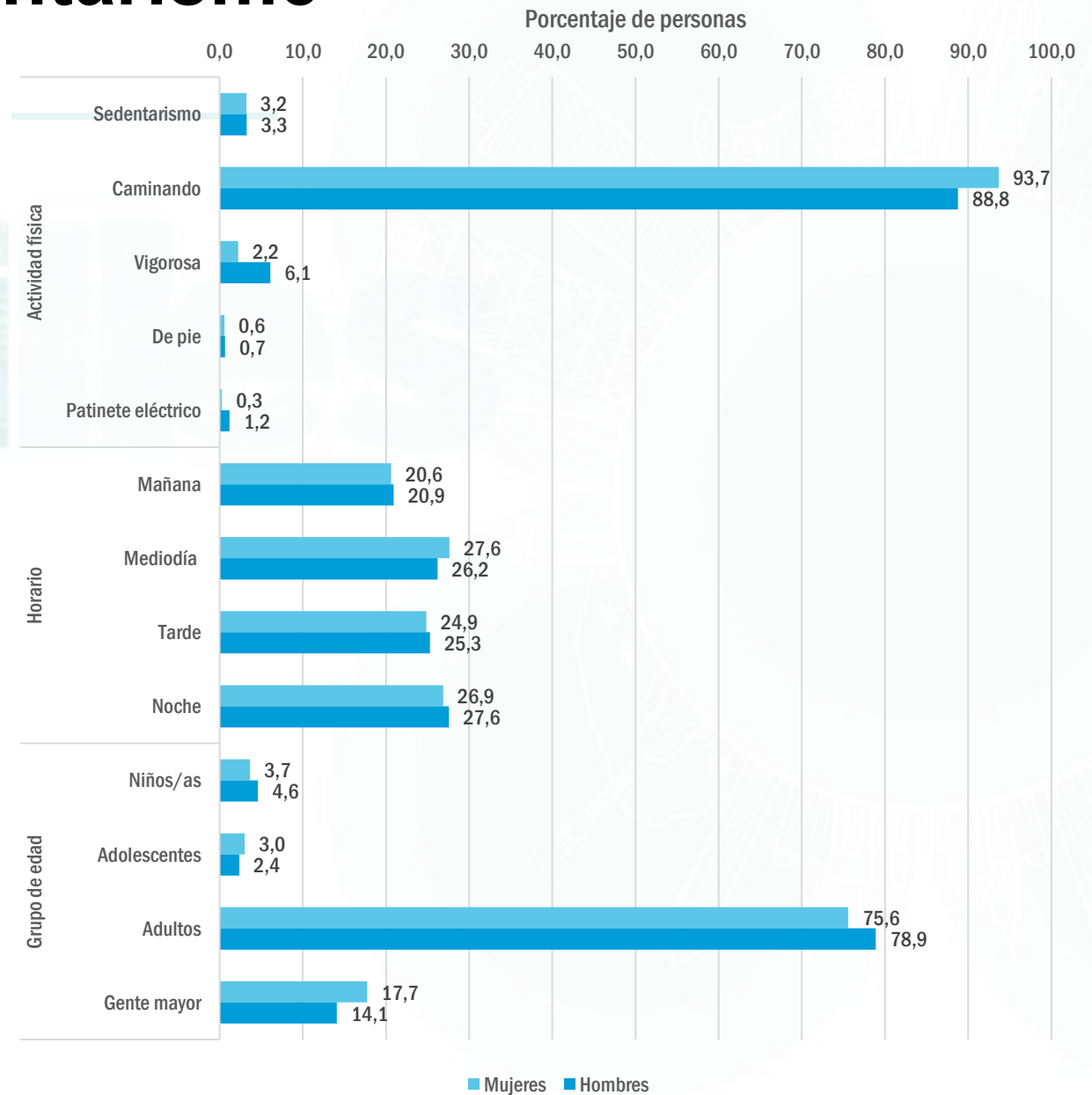

Es creu que
els nous espais
afavoreixen
la socialització

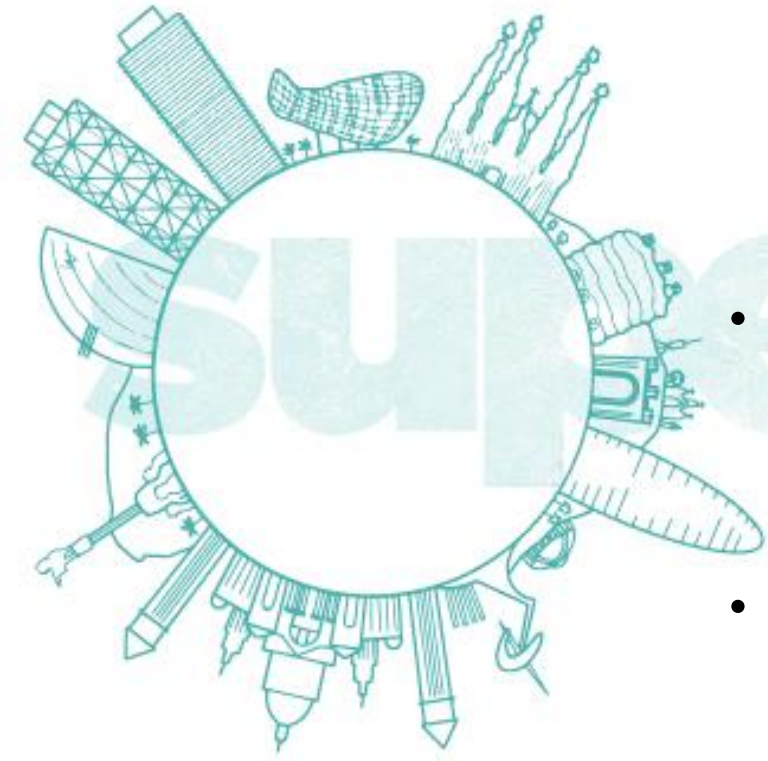
Activitat física/ sedentarisme

- La utilització de la superilla es va mantenir superior a les 900 persones per hora

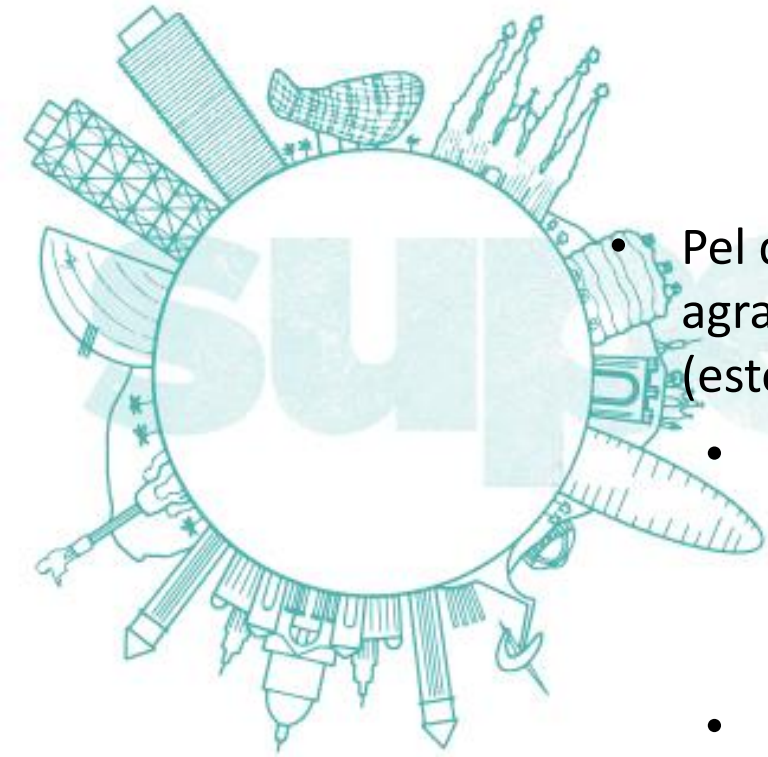
Benestar i Salut

- El mercat, finalment reformat després de gairebé una dècada de reformes, suposa un pol d'atracció per els diferents perfils usuaris, independentment de que s'hi entri a comprar o no, (re)establint una **connexió emocional** amb el mateix que s'estén a tota la zona dels voltants.
- Des del punt de vista social, en ser un espai que atreu el pas i l'estada, és un **espai de trobada** dels veïns i veïnes, especialment per a la gent més gran. Es considera un espai ara, **ple de vida, ple de barri**.
- Pel que fa a la **salut**, tot i que no sempre es relaciona i es valora de manera directa/conscient, **s'esmenten beneficis tant a nivell de benestar psicològic** (tranquil·litat, seguretat, espais oberts) com físic (contaminació, sorolls).

Ús de l'espai i mobilitat

- Pel que fa als **usos**, a més del **canvi qualitatiu esmentat** (estada i circulació més agradable) s'observen diversos patrons de canvi des del punt de vista quantitatiu (estona d'ús):
  - **CANVI GENERAL → Desplaçament:** es fa el mateix ús de l'espai públic en temps però en comptes de passar/estar a altres zones (av. Mistral, parcs d'interior d'illa) i carrers (altres carrers amb més trànsit i semàfors), es prefereix fer servir l'àrea de la superilla.
  - **CANVI FREQUËNT → Increment:** Persones que abans agafaven el transport públic per a desplaçar-se o que no en feien tant d'ús de l'espai públic, ara fan servir l'espai de la Superilla, que consideren més agradable. També persones que tenien llocs per a passejar més a prop, ara poden anar als voltants del mercat.
  - **CANVI PUNTUAL → Descens:** Persones que abans anaven altres llocs del barri més allunyats de casa seva, ara es queden als voltants del mercat.

Ús de l'espai

Els principals **usos** observats, en general més presents que abans de la reforma, són:

- Persones **de pas**: caminant, en bici, en monopatí, en monocicle, en moto, en cotxe.
- Persones **assegudes**: prenent el sol, xerrant, llegint, fent servir el telèfon, descansant, fent temps, menjant, dormint, fumant, intercanviant (cromos, joguines,...), esperant algú.
- Persones **comprant**: mercat, botigues, mercat de diumenge, restauració.
- Persones **passejant**: soles, en grup, amb gos.
- Persones jugant, assegudes o amb bicicletes, patins i monopatins (infants).
- **Cotxes/vehicles** parats/ o bé fent càrrega i descàrrega.
- S'observa la presència de diversos tipus de perfils: edats, gènere, classe social, racialització.

Conclusions

-
- La superilla és **valorada de manera molt positiva** per part dels veïns i veïnes del barri de Sant Antoni, dels barris propers (Poble Sec i Raval), comerciants i població flotant d'altres barris.
  - Es considera un àrea que convida, i de fet es fa servir, per a passejar de manera **tranquil·la, segura i còmode**, degut a que s'ha reduït la circulació de cotxes, no hi ha semàfors i el terra és pla/sense desnivells.
  - Tanmateix, és una zona **àmplia, oberta i amb llum** i la presència de mobiliari urbà convida a quedar-s'hi, prendre el sol, estar a l'aire lliure i socialitzar.
  - Les mesures de la qualitat de l'aire en la superilla de Sant Antoni mostren una **reducció** molt important del NO2, contaminant molt relacionat amb les emissions del trànsit, a la zona pacificada. Per contra, s'observa un **increment** dels nivells esperats de NO2 en un punt de canalització del trànsit intern de la superilla, lligat a un increment relatiu del trànsit.
  - Consciència de “luxe”, d'espai guanyat al trànsit, atípic a la ciutat i a l'Eixample.

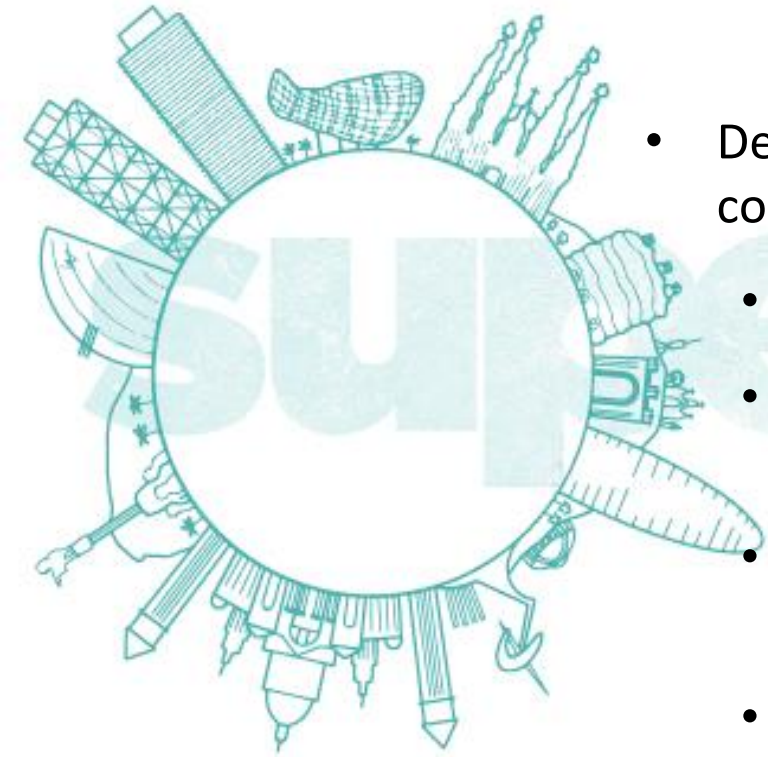

Per millorar

- Al marge de que la valoració general és positiva, apareixen una sèrie de factors negatius/millorables de la superilla, destacant els següents:
  - La presència de cotxes encara es considera **excessiva**, molt especialment per a famílies amb infants petits, i fa que hagin d'estar alerta mentre circulen i romanen a l'espai de la superilla. Tanmateix, es coincideix en assenyalar que els vehicles no respecten el límit de velocitat de 10km/h.
  - L'**espai verd** es considera millorable: agradaria més quantitat, el manteniment de les jardineres es considera millorable (brutícia, fulla caduca, rates, excrements de gossos...).
  - **Estèticament** algunes persones consideren que l'espai (i el mercat) és molt millorable i que ha resultat **decepcionant**: massa ciment, part inferior del mercat poc atractiva, terra de ciment poc treballat, barrots, marquesines,...
  - Certes conductes considerades problemàtiques i incipients, que es creu requeririen de cert seguiment/control: consum de drogues, dormir, carteristes.
  - **Encariment** de l'habitatge, alguns veïns han de considerar el canvi de barri.

Recomanacions

- De cara a possibles intervencions per a optimitzar l'espai es recomanaria tenir en compte:
  - Fer-ho **més saludable**: menys cotxes i/o emfatitzar la limitació de velocitat.
  - **Més bonic**, estudiar les opcions de treballar estèticament la zona de la superilla (marquesines, terra, més espai verd...)
  - **Més humà**: més mobiliari urbà, orientat a fluxos de persones, re-estructurar les àrees més properes al mercat de Compte Borrell i Tamarit.
  - **Més creatiu** i jugable, amb algun element que el faci **especial**.
- Les actuacions de pacificació dins dels àmbits de la superilla es mostren molt efectives en la reducció dels nivells de contaminació atmosfèrica en el punt concret d'actuació, però no resolen el problema de la contaminació atmosfèrica en tot l'àmbit territorial de la superilla. Caldrà considerar **mesures de pacificació més extenses** per assolir una millora més global en els nivells de qualitat de l'aire

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

+B Agència
de Salut Pública

Connectem?
f t G+ y in

www.aspb.cat

Grup de treball Salut als carrers:

Catherine Pérez (SEIS) - Coordinadora
Carme Borrell (Gerència)
Laia Palencia (SEIS)
Brenda Biaani León-Gómez (SEIS)
Hugo Vásquez-Vera (SEIS)
Laura Bordera (SEIS)
Juli Carrere (SEIS)
Marta Olabarria (SEIS)
Xavier Bartoll (SEIS)
Glòria Pérez (SEIS)
Elia Díez (SPIP)
María José López (SAMI)
Laia Font (SEQUIA)
Anna Gómez (SEQUIA)
Marc Marí (SEQUIA)
Marc Rico (SEQUIA)

Moltes gràcies

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

+B Agència
de Salut Pública

Catherine Pérez
cperez@aspb.cat

UVIC
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

ISGlobal Institut de
Salut Global
Barcelona

